

กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษา
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
Administrative Strategies for Common Morality Development of
Elementary Students in Schools Under the Office of
Basic Education Commission

นิทรา ฉิ่งไพศาล¹

Nittra Chinpaisan

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย² แสง นิลنامه³

Suddhipong Srivichai, Sawaeng Nilnama

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษา และ 3) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 6 ด้าน คือ (1) หลักสูตร (2) ผู้บริหาร (3) ครูผู้สอน (4) การจัดการเรียนการสอน (5) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน และ (6) สิ่งแวดล้อม/สถานที่ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษา ทั้ง 8 ประการ คือ (1) ความขยัน (2) ความประหยัด (3) ความซื่อสัตย์ (4) ความมีวินัย (5) ความสุภาพ (6) ความสะอาด (7) ความสามัคคี และ (8) ความมีน้ำใจ ดำเนินการโดยอาศัยกระบวนการบริหารการพัฒนา 6 ด้าน คือ (1) หลักสูตร (2) ผู้บริหาร (3) ครูผู้สอน (4) การจัดการเรียนการสอน (5) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนและ (6) สิ่งแวดล้อม/สถานที่ เป็นองค์ประกอบในการขับเคลื่อน โดยมี 3 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดกลยุทธ์ (2) การนำกลยุทธ์ไปใช้ และ (3) การประเมินกลยุทธ์ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล และ 3) การนำเสนอกกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้ค้นพบ เสนอเป็นรูปแบบ (Model) แห่งความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบบริหารงานการศึกษา 6 ด้าน คือ (1) หลักสูตร (2) ผู้บริหาร (3) ครูผู้สอน (4) การจัดการเรียนการสอน (5) กิจกรรม

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่งเสริมการเรียนรู้การสอน และ (6) สิ่งแวดล้อม/สถานที่ อาศัยกระบวนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดกลยุทธ์ (2) การนำกลยุทธ์ไปใช้ และ (3) การประเมินกลยุทธ์ ส่งผลให้เกิดคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน 8 ประการ คือ (1) ความขยัน (2) ความประหยัด (3) ความซื่อสัตย์ (4) ความมีวินัย (5) ความสุภาพ (6) ความสะอาด (7) ความสามัคคี และ (8) ความมีน้ำใจ ภายใต้หลักพุทธธรรมแห่งอิทธิบาท 4

คำสำคัญ : 1.กลยุทธ์ 2. การบริหารการพัฒนา 3. คุณธรรมพื้นฐาน 4. โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5. นักเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were; 1) To study administrative status in common morality development of primary students in schools under The Office of Basic Education Commission, 2) To develop administrative strategies in common morality development of primary students in schools under The Office of Basic Education Commission, and 3) To propose administrative strategies in common morality development of primary students in schools under The Office of Basic Education Commission. The mixed research method was used for the study. The quantitative data were collected from 270 samplings consisting of school administrators and teachers, and the qualitative data were from the interview with 14 experts and focus group discussion with 8 key-informants. The data were analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The results of the study found that:

1. The administrative process in common morality development of primary students in schools under The Office of Basic Education Commission consisting of 6 components; 1. Curriculum, 2. Administrators, 3. Teachers, 4. Teaching and learning management, 5. Learning activities, and 6. Area and environment, was totally in a high level. In details, the maximum level was in teaching and learning management, while the minimum level was in area and environment. The administration in 8 common morality developments, i.e. 1. Diligence, 2. Saving, 3. Honesty, 4. Discipline, 5. Politeness, 6. Hygiene and cleanliness, 7. Unity, and 8. Hospitality, was in the moderate level in total. In details, unity was in the highest level while saving was in the lowest level.

2. The administrative strategies in common morality development of primary students in 8 components was carried on by administrative process in 6 aspects as the movement factors under 3 strategies; 1. Strategy set up, 2. Implementation, and 3. Evaluation under the Four Paths to Accomplishment.

3. The new body of knowledge in administrative strategies in common morality development of primary students can be concluded into the “NITTRA Model” consisting of the relation of 6 factors

in educational administration through 3 movement processes. That resulted to 8 common morality enhancement in students based on the Four Paths to Accomplishment.

Keywords : 1. Strategies 2. Administrative Development 3. Common Morality
4. Schools under the office of Basic Education Commission
5. Elementary Students

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ได้ระบุถึงการพัฒนาคูณภาพของคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างจิตสำนึกให้คนไทยมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมายหลักสิทธิมนุษยชนสร้างค่านิยมการผลิตและบริการที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เรียนรู้การรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ (สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2555-2559, หน้า 11) โดยความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สวัสดิการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2558, หน้า 17)

จากการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ด้านสังคมพบปัญหาหลายประการโดยสรุปดังนี้

1. คนไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสูงขึ้น จากอาชญากรรมก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติทวีความรุนแรง

2. คุณธรรมของคนไทยลดลง เกิดวิกฤตค่านิยมจริยธรรมและพฤติกรรมเชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทัศนคติและคุณธรรมของคนไทย เป็นผลกระทบจากการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นระบบไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม โทรทัศน์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนไทยมากขึ้น

3. สื่อมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน โดยเฉพาะระบบคุณค่าค่านิยม ความคิดความเชื่อสื่อในปัจจุบันกลายเป็นสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อเด็ก ทั้งในด้านความคิดและการกระทำเด็กใช้เวลาับสื่อสารพัดประเภทมากขึ้น แต่รายการที่ส่งเสริมความรู้และจริยธรรมมีน้อย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 11-12)

การพัฒนาด้านคุณธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงความสามัคคี สันติวิธีวิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัวชุมชนสถาบันศาสนาและ

สถาบันการศึกษาสมควรให้ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการแก่เยาวชนไทย อันได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

จุดเน้นการพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ บูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (นิภาวัลย์ ศิลป์ชัยกิจ, 2555, หน้า 2) ซึ่งผู้บริหารการศึกษาครูผู้สอนบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานที่จะให้เกิดกับเด็กและเยาวชนนั้น เป็นหน้าที่หลักของโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นองค์กรสำคัญที่ต้องให้การเรียนรู้และสร้างให้เด็กมีคุณธรรมพื้นฐาน โรงเรียนจะส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้นั้นต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตร ผู้บริหาร ครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อม/สถานที่ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือโรงเรียนต้องมีกลยุทธ์การบริหาร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนและนักเรียนในความรับผิดชอบอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด เพื่อจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปบูรณาการใช้ให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานให้นักเรียนอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลให้ประเทศไทยได้เด็กที่มีคุณภาพพร้อมคือเก่งดีมีสุขมาเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อนำเสนอกกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

1. ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักสูตร 2) ผู้บริหาร 3) ครูผู้สอน 4) การจัดการเรียนการสอน 5) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน 6) สิ่งแวดล้อม/สถานที่
2. กลยุทธ์การบริหารของ Kaplan and Norton (Kaplan and Norton อ้างใน พสุ เดชะรินทร์, 2549, หน้า 12-19) ประกอบด้วย กระบวนการ 3 ขั้นตอน 1) การกำหนดกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3) การประเมินกลยุทธ์
3. คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาดความสามัคคี และความมีน้ำใจ

4. หลักธรรมที่สนับสนุนคุณธรรมพื้นฐาน คือ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสา
ขั้นตอนที่ 2 กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 37 โรงเรียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาจากผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบจำนวน 1,352 คน และได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คนแต่ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 270 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.91 ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ทั้งบรรพชิต และฆราวาส

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดย 1) การสัมภาษณ์ด้วยตนเอง 2) การส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และ 3) รวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามด้านตำแหน่งการทำงาน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน ด้วยการคำนวณค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์ค่าระดับการนำไปปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ถือว่าเป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลตกอยู่ในช่วงพฤติกรรมใดก็แสดงว่าลักษณะการปฏิบัติที่ตรงตามสภาพที่เป็นจริงแบบนั้น โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่า 5 ระดับของบุญชม ศรีสะอาด ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, หน้า 99-100)

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

3. การวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 14 รูป/คน โดยนำเสนอกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาประเด็นด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ และให้ข้อเสนอแนะ การวิพากษ์ เพื่อปรับปรุงให้ได้กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนที่เหมาะสม

สถิติที่ใช้ในการวิจัยมี ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) สถิติพื้นฐานสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) การประเมินและตรวจสอบเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม/สถานที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตร พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนวางแผนกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนวางแผนกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ไว้ในหลักสูตร

2. ด้านผู้บริหาร พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนให้ผู้เกี่ยวข้องกำหนดเป้าหมาย นิเทศกำกับติดตามการวัดและประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนอำนวยความสะดวกการสนับสนุนการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียน

3. ด้านครูผู้สอน พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการให้เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนวิเคราะห์หลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

4. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการตามขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนการสอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ตามขั้นตอน การสอน 5 ขั้นตอน คือ ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชี้นำจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชี้นำปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้ ชี้นำความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชี้นำสรุปเนื้อหาองค์ความรู้

5. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมการปฏิบัติตนของนักเรียนให้มีคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียน

6. ด้านสิ่งแวดล้อม/สถานที่ พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมพัฒนาอาคารสถานที่ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้สื่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

ผลการวิจัยการบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม มีระดับค่าเฉลี่ย ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความสามัคคี ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความประหยัด ได้ข้อสรุปดังนี้

1. ด้านความขยัน พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรม ส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกความดีความขยันที่ได้ปฏิบัติลงในสมุดบันทึกความดีส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมยกย่องชมเชยนักเรียนที่ขยันตั้งใจเรียน ตั้งใจทำงานจนประสบความสำเร็จ

2. ด้านความประหยัด พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมทรัพย์ในโรงเรียนส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมรณรงค์ การใช้น้ำใช้ไฟฟ้า ทรัพยากรและอุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัด

3. ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ระดับ ปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมยกย่องคนดี เมื่อนักเรียนเก็บของได้แล้วนำมาคืนเจ้าของส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมเสริมให้ครูใช้กิจกรรมการเล่านิทาน การให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ในกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ด้านความมีวินัย พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมการปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวปฏิบัติ ข้อตกลง กฎกติกา หรือระเบียบของห้องเรียนส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมปฐมนิเทศอบรมวินัยนักเรียนและกิจกรรมผู้นำนักเรียน เพื่อพัฒนาความมีวินัย

5. ด้านความสุภาพ พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้อง และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนส่วนข้อที่

มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน ยืน เดิน นั่ง รับประทานอาหาร และทำความสะอาดโดยการไหว้

6. ด้านความสะอาด พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรม 5 ส. คือ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัยในโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมนิมนต์พระมาอบรมสั่งสอนนักเรียน นำนักเรียนไปทำบุญที่วัด ในวันสำคัญทางศาสนา หรือวันพระ เพื่อส่งเสริมความสะอาดของจิตใจ

7. ด้านความสามัคคี พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนได้วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน

8. ด้านความมีน้ำใจ พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือครูในการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ให้คนอื่น

5. อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการพัฒนาการบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) หลักสูตร 2) ผู้บริหาร 3) ครูผู้สอน 4) การจัดการเรียนการสอน 5) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน และ 6) สิ่งแวดล้อม/สถานที่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน โดยกำหนดแผนงานหรือกลยุทธ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน เพื่อช่วยส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ คือ 1) ความขยัน 2) ความประหยัด 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความมีวินัย 5) ความสุภาพ 6) ความสะอาด 7) ความสามัคคี และ 8) ความมีน้ำใจ ซึ่งกลยุทธ์ที่นำมาช่วยส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การกำหนดกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3) การประเมินกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรดาไชยสงคราม (สุรดา ไชยสงคราม, 2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์เรียงตามลำดับความสำคัญคือ 1) กลยุทธ์การประเมินเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) กลยุทธ์การนำแผนสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) กลยุทธ์การวางแผนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประเด็นในการกำหนดกลยุทธ์ด้านความขยัน พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความขยัน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนต้องวางแผนเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ด้านความขยันไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมด้านความขยันปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของความขยัน พัฒนาผู้เรียน โดยส่งเสริมด้วยคุณธรรมด้านอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสา วางแผนร่วมกันยกย่องชมเชยผู้บริหาร ครู บุคลากรต้องทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ขยัน ทำก่อน มีวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งเสริมการฝึกวินัยด้านความขยัน เริ่มจากครอบครัวทำให้เห็นจากครอบครัวทุกสังคม และกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลคุณธรรมพื้นฐานด้านความขยันเมื่อประเด็นการกำหนดกลยุทธ์วางแผนการดำเนินงานอย่างไร การนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์ ก็ต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดลใจ ถาวรวงศ์ตันเจริญได้ทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบจังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่าสถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมเยาวชนต้นแบบต้องมีการเรียนรู้ด้วยตนเองคือการเห็นคุณค่าของความดีงามและการมีบุคคลเป็นหลักยึดทางจิตใจสถาบันครอบครัวสถาบันการศึกษาสถาบันศาสนา ชุมชนและสื่อมวลชนส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย3ลำดับแรกได้แก่ความขยันความประหยัดและความมีน้ำใจ (ดลใจ ถาวรวงศ์ตันเจริญ, 2553)

ประเด็นในการกำหนดกลยุทธ์ด้านความประหยัด พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งโรงเรียนได้วางแผนให้ครูมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ด้านความประหยัด ไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน วางแผนวิเคราะห์หลักสูตรอำนวยความสะดวก นิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงาน จัดกิจกรรมอบรมการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมด้านความประหยัดวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกความดีด้านความประหยัด วางแผนให้ทุกคนมีส่วนร่วมจัดสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เอื้อกับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานด้านความประหยัดส่งเสริมการออมเงินเมื่อประเด็นการกำหนดกลยุทธ์วางแผนการดำเนินงานอย่างไร การนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์ก็ต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสัททยา พลปลัถพี ได้ทำวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งเป็น 3 ประการ คือ 1) พอประมาณ ได้แก่ พอประมาณกับศักยภาพของตนและไม่โลภเกินไปจนเบียดเบียนผู้อื่น 2) มีเหตุผล ไม่ประมาทพิจารณาค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางสังคม คำนึงถึงผลประโยชน์มากกว่าระยะสั้น รู้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงซึ่งคุณลักษณะทั้ง 3 ประการ จะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักของการพัฒนาคน (สัททยา พลปลัถพี, 2548) และสอดคล้องกับงานวิจัยของโรเบิร์ต (Robert) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบความเข้าใจภาวะเป็ยบของโรงเรียนระหว่างนักเรียนผู้ปกครองครูและผู้บริหารโรงเรียน” ผลการศึกษาพบว่าปัญหาพฤติกรรมที่สำคัญคือการขาดความมั่นใจในการเรียนของนักเรียน การใช้เงินฟุ่มเฟือย การขาดความสนใจจากผู้ปกครองนักเรียน ส่วนใหญ่เห็นว่าการขาดความมั่นใจในการเรียนเป็นปัญหาสำคัญ

ประเด็นในการกำหนดกลยุทธ์ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการกำหนดกลยุทธ์ ทางโรงเรียนต้องมีการวางแผนให้ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย กำหนดวิธีการ วางแผนการอำนวยความสะดวก วางแผนการนิเทศ การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องชมเชยนักเรียน การพัฒนาผู้บริหาร ครู นักเรียนให้มีความตระหนักเรื่องความซื่อสัตย์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกความดีให้ทุกคนมีส่วนร่วมจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้เอื้อกับการพัฒนาด้านความซื่อสัตย์ การส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ใช้หลักธรรมาภิบาล ซื่อตรงเมื่อประเด็นการกำหนดกลยุทธ์วางแผนการดำเนินงานอย่างไร การนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์ก็ต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซูลส์ (Schulz) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากวิธีการสอนที่แตกต่างกันเรื่องความซื่อสัตย์ในโรงเรียนอนุบาลและนักเรียนเกรดสอง” โดยใช้วิธีการศึกษา 4 วิธี คือ 1) ให้เพื่อนเป็นแบบอย่างและให้ครูอธิบายตามตัวแบบ 2) ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูอธิบายตามตัวแบบ 3) ให้เพื่อนแสดงแบบและครูสอนโดยตรง และ 4) ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูสอนโดยตรง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ครูสอนโดยตรง มีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่ครูอธิบายตามตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนกลุ่มที่ใช้หุ่นเชิดมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่ให้เพื่อนแสดงแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Schulze,C.B.,1987,p.43-A)

ประเด็นในการกำหนดกลยุทธ์ ด้านความมีวินัย พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งทางโรงเรียนมีการวางแผนให้ครูมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานด้านความมีวินัยไว้ในหลักสูตรกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงานการสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีคุณธรรมพื้นฐานด้านความมีวินัยส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกความดีด้านความมีวินัย การให้ทุกคนมีส่วนร่วมจัดสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เอื้อกับการพัฒนาด้านความมีวินัย ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวปฏิบัติ ข้อตกลงกฎระเบียบของห้องเรียนโรงเรียนส่งเสริมการเคารพกฎกติกาอย่างเคร่งครัดส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือยุวกาชาดเมื่อประเด็นการกำหนดกลยุทธ์วางแผนการดำเนินงานอย่างไร การนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติและการประเมินกลยุทธ์ ก็ต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชวาล ชำนาญ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนสัตยาไสจังหวัดลพบุรี” ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสัตยาไสดำเนินการปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษาปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และปฏิรูปบุคลากรของโรงเรียนเป็นการปฏิรูปการศึกษาทั้งด้านการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาสอรับทั้งระบบและรูปแบบการบริหารงานบุคคลภายในโรงเรียนเป็นรูปแบบเน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์ใช้หลักการแบบอย่างที่ดีและหลักความรักความเมตตาเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมแบบคณะกรรมการสร้างเสริมทางบวกและมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมบริบทและปัจจัยของโรงเรียนผ่านการสัมผัสทั้งห้าสร้างแรงบันดาลใจจากความรักความเมตตา (ชัชวาล ชำนาญ, 2550) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑกาญจน์ ทองใย (2549, หน้า 129-131) ได้ศึกษางานวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผลของการวิจัยพบว่า ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาองค์กรทางราชการ และองค์กรในชุมชนร่วมกันรับผิดชอบในการดูแลเยาวชนให้ประพฤติตนเป็นคนดีด้านกระบวนการดำเนินงานมีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ

อย่างสม่ำเสมอด้านผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับโดยการสร้างเยาวชนให้มีชั้นดีมีความอดทนอดกลั้นมีวิริยะอุตสาหะ รู้จักการให้ และทำกิจกรรมต่างๆ เป็นหมู่คณะได้

ประเด็นในการกำหนดกลยุทธ์ด้านความสุภาพ พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก โดยทางโรงเรียนได้วางแผนร่วมกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานด้านความสุภาพไว้ในหลักสูตร การอำนวยความสะดวก การนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงาน การวัดและประเมินผลการสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความสุภาพ การวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดการจัดการจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลการสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีคุณธรรมพื้นฐานด้านความสุภาพ วางแผนการจัดการกิจกรรมอบรมครู การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมด้านความสุภาพจัดการกิจกรรมยกย่องชมเชยส่งเสริมให้นักเรียนบันทึกความดีให้ทุกคนมีส่วนร่วมจัดสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานด้านความสุภาพ จัดอบรมมารยาทไทยเมื่อประเด็นการกำหนดกลยุทธ์วางแผนการดำเนินงานอย่างไร การนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติและการประเมินกลยุทธ์ ต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสวัสดี เพชรบูรณ์ ได้ศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า (สวัสดี เพชรบูรณ์, 2550, หน้า1) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน 2) การพัฒนาหลักสูตรใช้การสอนแทรกหรือบูรณาการพุทธธรรมและคุณลักษณะศึกษา

ประเด็นในการกำหนดกลยุทธ์ด้านความสะอาด พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยทางโรงเรียนได้วางแผนร่วมกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานด้านความสะอาดไว้ในหลักสูตรการนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงาน การวัดและประเมินผลการสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีคุณธรรมพื้นฐาน ด้านความสะอาด วิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนด การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมาย การวัดและประเมินผล การจัดการกิจกรรมอบรมครู การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความสะอาด ปลูกฝังให้เด็กรู้จักและเห็นประโยชน์เห็นคุณค่าของความสะอาดเมื่อประเด็นการกำหนดกลยุทธ์วางแผนการดำเนินงานอย่างไร การนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์ ก็ต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วอร์ซอว์ (Warszaw) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน” โดยผู้วิจัยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบิร์ก (Kohlberg) ผลการศึกษาพบว่าระดับชั้นไม่มีอิทธิพลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่องค์ประกอบที่น่าสนใจได้แก่กลุ่มเพื่อนและอิทธิพลของโรงเรียนที่อาจจะส่งเสริมให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นได้ (Warszaw, R., 1978, pp.1450-1451)

ประเด็นในการกำหนดกลยุทธ์ ด้านความสามัคคี พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าทางโรงเรียนได้วางแผนให้ครูมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมด้านความสามัคคีไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนวางแผนร่วมกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง

กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมด้านความสามัคคีการนิเทศ กำกับติดตามการวัดและประเมินผลแผนการ
สร้างขวัญกำลังใจและยกย่องชมเชยนักเรียนวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนให้ไปตามเป้าหมายที่กำหนดการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมอบรมครูการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตน จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยกิจกรรมกลุ่ม
กิจกรรมกีฬา ส่งเสริมการทำงานร่วมกันให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ใ้รู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของ
ผู้อื่นมีน้ำใจเป็นนักกีฬา สร้างสัมพันธภาพที่ดี ขจัดความขัดแย้ง จัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิด ความสามัคคีกลมเกลียวให้
เกิดขึ้นระหว่างองค์กรและชุมชน ฝึกให้รู้จักการให้อภัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ ยอมรับฟังความคิดเห็นของ
ผู้อื่นลักษณะดังพุทธพจน์ว่า “สุขาสังฆัสสะสามัคคี” เมื่อประเด็นการกำหนดกลยุทธ์วางแผนการดำเนินงาน
อย่างไร การนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติและการประเมินกลยุทธ์ก็ต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ให้ไปในทิศทาง
เดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศว์ พรารมภ์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียน
ในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า (นริศว์ พรารมภ์, 2548, หน้า 1) รูปแบบ
การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน ครูเป็นผู้กำหนดการจัดการเรียนการสอนทั้งหมดโดยเริ่ม
ตั้งแต่การวางแผนการสอนการดำเนินการสอนและการวัดผลประเมินผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียน
การสอนทุกขั้นตอนครูเปลี่ยนแปลงบทบาทผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกและนักเรียนเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้
มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนครูและนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน

ประเด็นในการกำหนดกลยุทธ์ ด้านความมีน้ำใจ พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ทางโรงเรียนได้วางแผนให้ครูมี
ส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมด้านความมีน้ำใจ ไว้ในหลักสูตรชัดเจนการวัดและประเมินผล
คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ การนิเทศ กำกับติดตามการวัดและประเมินผลการสร้างขวัญกำลังใจและยกย่องชมเชย
วิเคราะห์หลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักฝึกความมี
ระเบียบ มีวินัย การมีน้ำใจจะตามมาเอง ใ้รู้จักการโอบอ้อมอารีรู้จักการให้การเสียสละ โดยเฉพาะมีน้ำใจช่วยพ่อ
แม่ ครู เพื่อนนักเรียนด้วยกัน จัดกิจกรรมร่วมกันที่จะก่อให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ยกย่องผู้ที่มีจิตอาสา
เสียสละช่วยเหลืองานของส่วนรวมมีจิตเมตตาบริจาคทรัพย์สิ่งของต่อผู้ตกทุกข์ได้ยากเมื่อประเด็นการกำหนดกล
ยุทธ์วางแผนการดำเนินงานอย่างไร การนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติ และการประเมินกลยุทธ์ ก็ต้องดำเนินการตาม
แผนที่วางไว้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวัฒน์ สุวรรณจรัส ได้ทำวิจัยเรื่อง
“การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณธรรมนิสิตนักศึกษาไทยระดับปริญญาบัณฑิต” ผลการศึกษา พบว่า
กลไกสู่ความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมในนิสิตเชิงรุกต้องอาศัยความร่วมมือของเครือข่ายภาคการ
พัฒนาต่างๆ ควบคู่กับการเสริมสร้างระบบรองรับการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพโดยจะต้องให้ความสำคัญใน
องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ ครอบคลุมครู อาจารย์ กลุ่มเพื่อน กิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การเรียนการสอน มีการบูรณา
การเรื่องคุณธรรมเข้ากับทุกวิชาที่เรียน จนนิสิตนักศึกษาเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน
ที่จะต้องพัฒนาคุณธรรมในตนเองและเพื่อน (ธนวัฒน์ สุวรรณจรัส, 2548)

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรไว้อย่างชัดเจนว่าผู้เรียนต้องมีคุณธรรมจริยธรรม หลักสูตรของโรงเรียนก็ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม การจะเน้นคุณธรรมอะไรก็ต้องชัดเจนในรายละเอียด เมื่อนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ทั้ง 8 ประการ ต้องชัดเจนในหลักสูตร 2) วิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ของหลักสูตรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) หลักสูตรเป็นกรอบในการสอนต้องสามารถยืดหยุ่นได้ตามบริบทของโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรม 4) การพัฒนาคุณธรรมต้องเป็นหัวใจหลักในการจัดการเรียนการสอนให้เด็กเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข 5) ระเบียบการวัดและประเมินผลด้านคุณธรรมต้องกำหนดให้ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้

2. ด้านผู้บริหาร ผู้บริหารต้องมีนโยบายและวิสัยทัศน์ ในการบริหารที่จะทำให้บุคลากรในโรงเรียนทั้งครู นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเป็นคนดี มีคุณธรรม ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องมีเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน และดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียว โดยใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 2) ผู้บริหารต้องวางแผนบริหารจัดการการดำเนินงานตามกรอบโครงสร้างของการบริหาร เน้นการทำงานอย่างเป็นระบบและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการทำงาน 3) ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเป็นฝ่ายอำนวยการ ให้ความสะดวก ช่วยเหลือสนับสนุนร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีการนิเทศติดตามงานเป็นระยะๆ 4) จัดระบบ PDCA ให้ชัดเจนวางคนให้ตรงกับงานให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน พัฒนางานที่ด้อยอยู่แล้วให้ดีขึ้นปรับปรุงงานที่มีปัญหา 5) ผู้บริหารต้องรอบรู้งานในโรงเรียนให้ช่วยกำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา ร่วมทุกข์ร่วมสุขในการทำงาน 6) ผู้บริหารต้องยอมรับฟังเสียงทุกเสียงที่สะท้อนสภาพการทำงานในองค์กร 7) ผู้บริหารต้องเป็นนักวิชาการ รู้ลึก รู้จริง เป็นที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น 8) ผู้บริหารต้องใส่ใจให้การสนับสนุนงานด้านการพัฒนาคุณธรรม พัฒนาทั้งครู บุคลากรในโรงเรียน และนักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม

3. ด้านครูผู้สอน ครูต้องเป็นคนดีมีจิตวิญญาณของความเป็นครู รักและศรัทธาในองค์กร ถ้าครูมีสิ่งเหล่านี้ การจะทำให้เด็กเป็นคนดีมีคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการก็เป็นสิ่งที่ครูจะทำได้ไม่ยาก ครูต้องคอยอบรมสั่งสอนชี้แนะแนวทางให้เด็กเกิดความตระหนักของการเป็นคนดีให้ได้ โดยทำตัวให้เป็นตัวอย่าง 1) ครู ต้องวิเคราะห์หลักสูตร ให้ถูกต้องชัดเจน ก่อนทำหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียน 2) ครูต้องวางแผนจัดการเรียนรู้ มีความรู้ในศาสตร์ การสอน สอนให้เด็กมีความรู้ควบคู่คุณธรรม 3) ครูต้องยึดหลักการทำหน้าที่อย่างชัดเจน วิเคราะห์ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน ให้ถูกต้องตรงตามหลักสูตร การสอนให้เด็กเป็นคนดีมีคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ต้องบูรณาการการสอนทุกชั่วโมง 4) ครูต้องตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องเป็นนักคิด และนักปฏิบัติจริง 5) ครูต้องเป็นนักวางแผน วางแผนร่วมกับครู ผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ 6) การวัดและประเมินผลของครู ต้องเป็นไปตามระเบียบการวัดผลของสถานศึกษา

4. ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูมีความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานทั้ง 8 ประการ การสอนของครูต้องให้สอดคล้องครอบคลุมกับเนื้อหาสาระที่สอนในแต่ละชั่วโมง ดังนี้ 1) การจัดการเรียนการสอน ต้องเป็นไปตามขั้นตอนการสอน สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้ 2) การเรียนการสอนต้องเป็นกระบวนการมีชั้น

นำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอน ชั้นสรุป 3) การจัดการเรียนการสอน ใช้สื่อที่ทันสมัย กระตุ้นให้เด็กสนใจ ทำให้เด็กได้มองเห็นภาพที่ชัดเจน 4) การสอนเน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมในหลายรูปแบบครูต้องจัดการเรียนการสอนให้สร้างความสนใจของเด็ก 5) การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ 6) การบริหารจัดการชั้นเรียน ต้องดูแลนักเรียนให้ทั่วถึง ดูแลบริบทและศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน ปรับรูปแบบการสอนให้ตรงความสนใจของเด็กแต่ละกลุ่ม 7) การสอนให้เด็กเป็นคนดีมีคุณธรรม ต้องใช้เวลาและความอดทน 8) นิมนต์พระมาช่วยสอน สวดมนต์ให้พระปฏิบัติสมาธิเล่านิทานคุณธรรม จัดกิจกรรมบทบาทสมมติให้เด็กฝึกปฏิบัติจริง 9) ครูต้องมีวิธีการสอนให้สร้างความสนใจ ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน ให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากเกม เพลงบทบาทสมมติ เป็นต้น 10) การวัดและประเมินผลการสอนมีความสำคัญต้องสร้างความตระหนักให้เด็กเห็นความสำคัญของคะแนนที่จะได้รับจากความประพฤติของเด็กขณะที่เรียน

5. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้ 1) นิมนต์พระมาสอน อบรมธรรมศึกษาสวดมนต์ให้พระ ปฏิบัติสมาธิ 2) ส่งเสริมการสอบธรรมศึกษาของนักเรียนชั้น ป. 4-5-6 ส่งเสริมการสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ กิจกรรมทางพุทธศาสนา ฝึกนักเรียนให้เป็นผู้นำกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย อาราธนาศีล อาราธนาธรรม 3) อบรมเข้าค่ายคุณธรรม ส่งเสริมการบริจาคทรัพย์สิ่งของให้แก่ผู้ยากไร้ 4) กิจกรรมยกย่องคนดีที่มีคุณธรรม 8 ประการ กิจกรรมจิตอาสาพาน้องอ่านหนังสือ เล่านิทานในให้น้องฟัง กิจกรรมอาสารักษาสีสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 5) ส่งเสริมการออมทรัพย์ ฝากเงินกับธนาคาร ทำการปลูกออมสินจากวัสดุเหลือใช้ให้นักเรียนหยอดกระปุก 6) กิจกรรมพานักเรียนเข้าวัดฟังเทศน์ ปฏิบัติสมาธิ กิจกรรมถวายภัตตาหารพระในวันธรรมสวนะ 7) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนคนเก่งช่วยคนอ่อน จัดกลุ่มนักเรียนให้ช่วยเหลือเพื่อนให้ห้องที่เรียนซ้ำ กิจกรรมจิตสาธารณะ 8) กิจกรรมเดินแถวเรียงคิว จัดลำดับก่อนหลัง กิจกรรมประกวดมารยาทไทย ยิ้มสวย ไหว้งาม กายอ่อนนุ่ม วาจาอ่อนหวาน จิตใจอ่อนโยน

6. ด้านสิ่งแวดล้อม/สถานที่ การจัดสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ทั้งสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนในห้องเรียน 1) จัดสภาพสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนให้สะอาดให้นักเรียนมีส่วนร่วม ใช้กิจกรรม 5 ส. 2) จัดแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบบริเวณรอบๆ โรงเรียนให้มิผู้ดูแลรักษาความสะอาดให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ จัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ติดสุภาพจิต คำคม พุทธสุภาพจิตตามต้นไม้ หรือบริเวณที่ทุกคนสามารถมองเห็นได้ 3) จัดคณะกรรมการนักเรียนให้ช่วยงานกิจกรรมของโรงเรียน อบรมผู้นำนักเรียนการปฏิบัติตัวให้เป็นแบบอย่าง 4) เชิญวิทยากร หรือบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดีในชุมชนมาให้ความรู้กับนักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนปฏิบัติตามแบบอย่างการเป็นคนดี 5) จัดหาสื่อที่ทันสมัยจัดหาหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม หนังสือเสริมความรู้ต่างๆ ไว้ในห้องสมุด ให้นักเรียนได้ค้นคว้า 6) โรงเรียนที่อยู่ในวัด พานักเรียนเข้าวัด ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติกิจกรรมเนื่องในโอกาสสำคัญทางศาสนาต่างๆ ใช้สิ่งแวดล้อมในวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน 7) ผู้ปกครอง ครู เพื่อนบุคคลรอบข้างนักเรียนล้วนเป็นสิ่งแวดล้อม ต้องเป็นตัวอย่างที่ดี 8) การสอนการประพฤติปฏิบัติตัวที่ดีของครูทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวนักเรียนในโรงเรียน 9) จัดกิจกรรม 5 ส. พัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และในห้องเรียน ให้เอื้อต่อการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับอื่นๆ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งยังไม่ครอบคลุมโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับโรงเรียนสังกัดการศึกษาเอกชน
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนที่มีบริบทต่างกันตามขนาดของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษในเรื่องของกลยุทธ์ที่เหมาะสม

7. บรรณานุกรม

- ชัชวาล ชำนาญ. (2550). การบริหารงานบุคคลเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี. ปรินญาดุสิตบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยลพบุรี.
- ดลใจ ถาวรวงศ์ตันเจริญ. (2553). กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบจังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินญาปรัชญาดุสิตบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนวัฒน์ สุวรรณจรัส. (2548). การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณธรรมในนิสิตนักศึกษาไทยระดับปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริศว์ ปรารมย์. (2548). การพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษา. ปรินญาวิทยาศาสตรดุสิตบัณฑิตสาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิภาวัลย์ศิลป์ชัยกิจ. (2555). การศึกษาการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พสุ เดชะรินทร์. (2549). รายงานผลการศึกษาพัฒนารูปแบบเบื้องต้นของหน่วยงานภาครัฐ: องค์การที่มีขีดสมรรถนะสูงสุด. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑกาญจน์ ทองใย. (2549). การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สวัสดี เพชรบูรณ์. (2550). การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. ปรินญาวิทยาศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สวัสดิการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2548). รวมกฎหมายเพื่อการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย.

สหทัย พลปัดพี. (2548). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานพินธ์ปริญาดุชฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรดา ไชยสงคราม. (2555). กลยุทธ์การบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญาครุศาสตร์ดุชฎีบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). รายงานการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้มบริบทการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกและสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ด้านสังคม. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักนายกรัฐมนตรีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(มปป.).แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่11, (พ.ศ. 2555-2559). มปป. : มปป.

Schulze, C.B.,. (48 July 1987). The Effect of different Method of Modeling and Instruction on Honesty Behavior in Kindergarten and second Grade children, (Dissertation Abstracts International, p. 43-A.

Warsaw, R., (1978). Moral Reasoning of Children in Fourth and Sixth Grades in two Different Educational Environment. (Dissertation Abstracts International. 19 (5), p. 1450-1451.

8. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายซึ่งเป็นทั้งแรงผลักดันให้กำลังใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี โอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยทุกท่าน และขอขอบคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้ให้โอกาสตีพิมพ์ผลงานวิจัยในครั้งนี้